

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016220807

Дата перевірки:
01.05.2024 09:27:04 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
01.05.2024 09:28:55 EEST

ID користувача:
100011299

Назва документа: КУРСОВА РОБОТА Борчукова Анна

Кількість сторінок: 40 Кількість слів: 8162 Кількість символів: 63659 Розмір файлу: 307.00 KB ID файлу: 1015996900

28.8% Схожість

Найбільша схожість: 13.1% з Інтернет-джерелом (<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/32215/1/%d0%9a%d1%8..>)

28.8% Джерела з Інтернету

1000

Сторінка 42

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

**ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА
УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»**

Кафедра правознавства та фінансів

КУРСОВА РОБОТА

на тему

ІНФЛЯЦІЯ: СУТЬ, ПРИЧИНИ, ФОРМИ, НАСЛІДКИ

Виконав: здобувач 2 курсу,
денної форми
спеціальності "Фінанси, банківська справа
та страхування"
Анна Борчукова

Керівник:
Шевченко Борис Олексійович, доцент

Полтава – 2024

План

Вступ

1. Сутність інфляції та її причини
2. Форми та соціально-економічні наслідки інфляції
3. Основні концепції інфляції та її моделі
4. Особливості інфляційних процесів в сучасних умовах та методи її регулювання в Україні.

ВИСНОВОК

Використані джерела

Вступ

Як економічне явище інфляція існує вже тривалий час. Вважається, що її поява пов'язана з виникненням паперових грошей, з функціонуванням яких вона нерозривно пов'язана.

Інфляція – це процес зростання загального рівня цін в країні в наслідок порушення закону грошового обігу. Інфляція виникає тоді, коли в обігу знаходиться надлишкова кількість грошей (готівкових і безготівкових). Таке становище веде до їх знецінення, гроші «дешевіють», а ціни набувають тенденції до зростання.

Інфляція є тонке соціально - економічне явище, породжене диспропорціями виробництва в різних сферах ринкового господарства. Одночасно інфляція – одна із найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки практично всіх країн світу.

Актуальність теми. Інфляція як важливий економічний феномен уже тривалий час звертає увагу дослідників з різних країн. Однак навіть в даний час вона становить складне й неоднорідне соціально-економічне явище, яке не до кінця вивчено. Тож, як і раніше не може бути єдиної думки у трактуванні як зовнішніх рис певного інфляційного процесу, також і його внутрішньої структури і якісних характеристик. Окрім того, зміни, які відбуваються, як у економіці країн, так і у світовій економіці в цілому, вони обумовлюють появу певних факторів, форм та наслідків інфляції.

Інфляція є одним з найбільших проявів макроекономічної нестабільності. Для економіки певної країни і для всього світу інфляція є досить негативним явищем. Вона призводить до зниження результатів праці і заощаджень населення, стримує приплив інвестицій та інвестицій у сучасні технологічні розробки в країні, створює соціальну нерівність через перерозподіл капіталу від бідних до багатих.

В Україні тривале знецінення національної валюти є головною проблемою на шляху до стабільності національної економіки, з якою із часів незалежності наша країна поки що не може впоратися.

Глобальні процеси в економіці за останнє десятиліття призвели до появи певних причин, які сприяють розвитку інфляції. Однією з важливих причин є зміна структури всього світового попиту на певні продукти харчування та продовольчу сировину, яке зумовлене зростанням добробуту населення країн та переходом ряду країн до користування біопаливом у відповідь на високі ціни на традиційні енергоносії. Така ситуація призводить до зростання всіх світових цін.

Питаннями сутності інфляції, причинами її походження і механізмів та засобів подолання достатньо досліджено у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі. Теоретичні засади з окремих аспектів впливу інфляції на економіку було досліджено видатними економістами: Дж. Міллем, А. Смітом, Дж. Кейнсом, Дж. К. Гелбрейтом, Й. Шумпетером, М. Фрідменом, Р. Солоу. Великий внесок в дослідження цієї проблеми зробили також вітчизняні економісти: В. Геєць, А. Гальчинський, А. Алексєєв, М. Зверяков, А. Гриценко, В. Савченко, А. Даниленко, К. Возний та ін.

Але, недостатність розроблення питань, які пов'язані із визначенням характеру певних взаємозв'язків в умовах виникнення інфляційних процесів, котрі визначили вибір теми дослідження та її актуальність. Оскільки інфляційні процеси й їх наслідки завжди потребують уваги суспільства й уряду, адже рівень інфляції визначається при визначенні добробуту населення, розрахуванні процентних ставок й різних економічних розрахунках.

Проблемі інфляції та боротьбі з нею в Україні варто приділяти більше уваги. Проте варто зауважити, що поки не припиняється ріст інфляції, яка свідчить про недостатню ефективність усіх заходів антиінфляційного регулювання. Для зниження рівня інфляції важливою умовою є стійке економічне зростання. Завданнями з досягнення рівня інфляції, який встановленого у ринково-розвинених країнах (2-4%), завжди висувається українською владою як певний пріоритет грошово-кредитної політики.

Метою курсової роботи є дослідження макроекономічних показників

інфляційних процесів в Україні.

Об'єктом дослідження є інфляція в Україні.

Предметом дослідження форми, види, причини та наслідки інфляції

Завданнями роботи є:

- охарактеризувати теоретичні положення інфляції: зміст, показники, види, причини;

- визначити основні форми та соціально-економічні наслідки інфляції;

- дослідити особливості інфляційних процесів в сучасних умовах та методи її регулювання в Україні.

Теоретичною та методологічною базою курсової роботи є положення і висновки сучасної економічної теорії, наукові розробки вітчизняних і

зарубіжних вчених з проблем інфляції, визначення її сутності, характеру її формування та негативного впливу на економіку країни.

Тенденції й особливості розвитку інфляційних процесів в Україні виявлені з використанням методів конкретного та абстрактного, а також логічного та історичного дослідження.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативні документи, статистичні матеріали, спеціальні монографічні й періодичні джерела, програмне забезпечення тощо.

Мета та завдання курсової роботи обумовили її структуру. Робота складається зі вступу, чотирьох питань, висновків та списку використаних джерел.

1. Сутність інфляції та її причини

Мабуть, немає іншої економічної проблеми, про яку за останні роки так багато говорили та писали, як інфляція. Не викликає сумніву, що нестабільність цін у економіці є однією з головних проблем. Але щоб вирішити це питання, потрібно зрозуміти, що таке інфляція.

Вперше термін «інфляція» почали вживати в 70-ті роки XIX століття щодо грошового обігу в Північній Америці, переповненого грошовими знаками, які випускалися для ведення громадянської війни. Незважаючи на очевидність зв'язку інфляції зі знеціненням грошей, сутність цього явища не знайшла однозначного трактування в економічній літературі

Інфляція являє собою процес знецінення грошей у результаті збільшення їх маси в обороті, падіння їх купівельної спроможності, що викликається підвищенням цін, товарним дефіцитом

Економісти давно намагаються з'ясувати першопричини інфляції, щоб запропонувати ефективні методи боротьби з нею та її негативними соціально-економічними наслідками.

У світі немає країни, яка б в останні десятиліття тією чи іншою мірою не зазнала втрат від інфляції. Наслідки інфляції складні й різноманітні. Високий її рівень перетворюється на серйозну перешкоду для виробництва, спричинює економічну і соціальну напруженість у суспільстві.

Дуже гостра проблема інфляції і в Україні. Інфляційні процеси в нас викликані сукупністю взаємопов'язаних об'єктивних і суб'єктивних чинників. Це негаразди перехідної економіки, залежність від зовнішнього енергопостачання, непослідовність економічної політики, помилки в політиці бюджетних видатків тощо.

Щоб зменшити негативний вплив інфляції на економіку країни, а отже, і на якість життя людей, потрібно знати інфляційні процеси, чинники, які їх породжують, та вміти запобігати їм.

Отже, інфляція - це зростання середнього рівня цін в економіці.

Необхідно підкреслити, що зростання цін на окремі товари та послуги ще не являються свідомством інфляції. Зростання цін на одні товари можуть бути компенсовані їх зниженням на інші. Однак, інфляція - це завжди характеристика руху загального рівня цін, його підвищення. [1].

Це явище мало місце ще у рабовласницькому суспільстві як наслідок карбування державою неповноцінних монет. Наприклад, у Давній Греції в VI ст. до н. е. в обіг випускали монети, в яких частина коштовних металів була замінена на дешеві (в загальному це була мідь), тим самим вміст КОШТОВНОГО металу у таких монетах був меншим від номіналу повноцінних. [3].

Серед економістів є декілька теорій причин інфляції. Найпоширеніша - теорія інфляції Дж. Кейнса, яка базується на вивченні проблем попиту. Він вважав, що головна причина інфляції - це зростання попиту над пропозицією. Таке пояснення цього явища має назву "теорія інфляції попиту" [2].

Інфляцію також пов'язують з витратами у так званій теорії інфляції витрат, суть якої - витрати виробництва зростають через позицію профспілок, які вимагають від роботодавців підвищення заробітної плати, за відсутності динаміки зростання попиту, що змушує роботодавців підвищувати ціни. Прихильники цієї теорії вважають, що саме це викликає інфляцію.

Особлива позиція у монетаристів, які вважають основною причиною інфляції відносно надмірну масу грошей порівняно з внутрішнім валовим продуктом.

Сучасні економісти підходять до аналізу інфляції як явища. Вони вважають, що інфляція - це наслідок цілої низки причин, які лежать у сфері грошового обігу та виробництва. Незважаючи на велике розмаїття чинників інфляції, у цілому їх можна класифікувати.

До найбільш істотних причин інфляції належать:

- Емісія грошей, що викликає диспропорцію між реальною потребою

народного господарства в грошах і реальною грошовою масою.

- Прискорення обороту грошей, що може бути викликано різними обставинами. До них належить, наприклад, широке впровадження системи безготівкових розрахунків, застосування нової техніки у процесах, пов'язаних з організацією грошового обігу.

- Значне скорочення товарообігу, обумовлене, наприклад, скороченням виробництва через кризовий стан економіки, неврожай або якість стихійне ЛИХО.

- Кредитна експансія, що стає причиною безготівкового грошового обігу, тобто емісії кредитних грошей.

- Значне збільшення попиту (інфляція попиту), яке може бути викликано, наприклад, різким збільшенням заробітної плати, що не супроводжується таким самим або більшим за динамікою зростанням продуктивності суспільної праці.

- Кризові явища у виробництві базових матеріальних ресурсів. Прикладом може бути енергетична криза, що почалася в 1973р. [2].

Перечисленні причини інфляції дуже часто доповнюють одне одну, тим самим надаючи характер дуже глибокого процесу. На виникнення та розвиток інфляції також впливають інші чинники, які можна поділити на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх чинників належать високий рівень монополізації економіки та також можна зарахувати значні обсяги розміщення цінних державних паперів. До зовнішніх чинників інфляції можуть належати, наприклад, імпорт інфляції з однієї країни в іншу.

Інфляція не виникає раптово, а розвивається поступово, як тривалий процес, який можна розподілити на три етапи:

- темпи зростання цін (інфляції) відстають від темпів збільшення грошової маси в обігу;

- темпи зростання цін значно випереджають темпи зростання грошової маси в обігу;

- зростання цін набирає нерівномірного стрибкоподібного характеру,

коли темпи зростання цін то випереджають темпи зростання грошової маси, то відстають від них.

2. Форми та соціально-економічні наслідки інфляції

У літературі зустрічаються десятки різних формулювань видів інфляції. Найбільш коректною є класифікація видів інфляції за трьома критеріями: формами прояву, темпами ліквідації грошей, характером охоплення і ступеня передбачення (рис. 2.1).

Рис. 2.1 – Види інфляції

За формами прояву інфляції можна виділити:

- *цінову інфляцію*, яка проявляється у формі зростання цін;
- *інфляцію накопичень*, коли знецінення грошей проявляється у зростанні вимушених накопичень при зафіксованих державою цінах і доходах;
- *девальвацію*, за якої знецінення грошей проявляється в падінні їх курсу до іноземних валют.

Основним видом інфляції в розвинутій ринковій економіці є цінова

інфляція, оскільки в умовах лібералізованого ринку змушення накопичення взагалі неможливі, а девальвація звичайно розглядається як відносно самостійне явище.

За темпами знецінення грошей звичайно виділяють три види інфляції:

- повзучу, яка характеризується прискореним зростанням маси грошей в обороті без помітного підвищення чи з незначним зростанням цін – до 5% на рік;
- помірну, відкриту, яка проявляється у прискоренні знецінення грошей у формі зростання цін, що коливається в межах 5-20 % на рік (така інфляція стає відчутною для всіх економічних суб'єктів, і вони починають вживати певних заходів для адаптації їх у нових умовах господарювання: підприємці починають поступово підвищувати ціни на свої товари, відповідаючи на зростання сукупного попиту, збільшуються державні видатки

на фінансування соціальних гарантій населенню, спричинюючи нову емісію грошей тощо);

- галопуючу, коли зростання цін 20-50%, а іноді 100% на рік (стрибокподібне, дуже нерівномірне зростання цін, який важко передбачити і яка не піддається регулюванню);
- гіперінфляцію, яка характеризується надзвичайно високими темпами зростання цін – більше 100% на рік.

У країнах, які розвиваються, переважне місце посідає галопуюча та гіперінфляція. Останню переживають переважно ті країни, які здійснюють докорінну ломку своїх економічних систем. Зростання цін, що перевищує темпи в 50% щомісячно, класифікують як супергіперінфляцію.

За факторами, що є причиною інфляційного процесу, можна бачити багато видів інфляції. Однак на практиці всі ці чинники діють одночасно, накладаючись один на інший. У літературі за цими критеріями виділяють два види інфляції:

- *інфляцію попиту;*

– інфляція пропозиції.

Інфляція попиту стимулюється тиском на ціни з боку грошей унаслідок зростання їх пропозиції банківською системою і зумовленого цим збільшення платоспроможного попиту на товарних ринках. Визначальним чинником цієї інфляції є зростання пропозиції грошей, тому її ще називають монетарною інфляцією. Саме зростання пропозиції грошей може бути викликаний використанням сеньйораж для покриття бюджетного дефіциту або переходом до лібералізації монетарної політики або обома чинниками одночасно. [7]

Причини інфляції попиту:

А)мілітаризація економіки та збільшення військових витрат (військова техніка та військова продукція не функціонують на ринку, її купує держава та направляє в запас);

Б)дефіцит бюджету та зростання державного боргу (покриття дефіциту здійснюється або державними позиками, або емісією банкнот, що дає державі додаткові кошти, а отже, і додатковий попит);

В)кредитна експансія банків (розширення кредитних операцій банків та інших кредитних закладів призводить до збільшення кредитних знарядь обігу, які також створюють додаткові вимоги на товари та послуги);

Г)приплив іноземної валюти в країну, яка за допомогою обміну на національну грошову одиницю спричинює загальне зростання обсягу грошової маси, а отже, і надлишковий попит;

Д)надмірні соціальні виплати тощо.

Інфляція попиту та витрат тісно пов'язані між собою і по суті є двома проявами одного і того ж явища інфляції – глибокого і тривалого розбалансування економіки. Графічно інфляція попиту представлена на рис.2.2

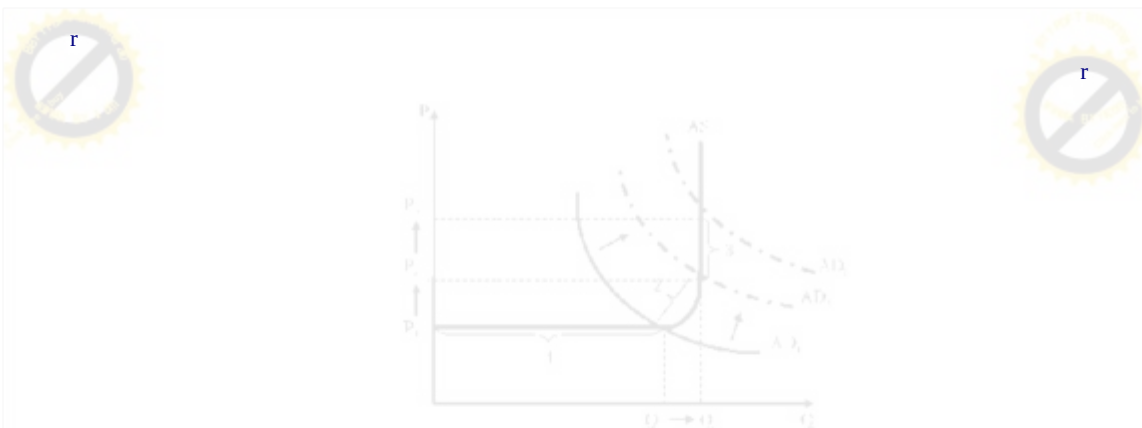

Рис. 2.2 – Інфляція попиту

Інфляція пропозиції зумовлена тиском на ціни з боку зростання виробничих витрат. Це насамперед зростання зарплати, витрат на енергетичні та сировинні ресурси, а також падіння продуктивності праці, посилення монополізації виробництва і ринку, зростання в структурі виробництва галузей з уповільненими темпами підвищення продуктивності праці (послуг), з високою частиною витрат на зарплату і низькою питомою вагою виробництва предметів споживання. Графічно інфляція пропозиції представлена на рис. 2.3.

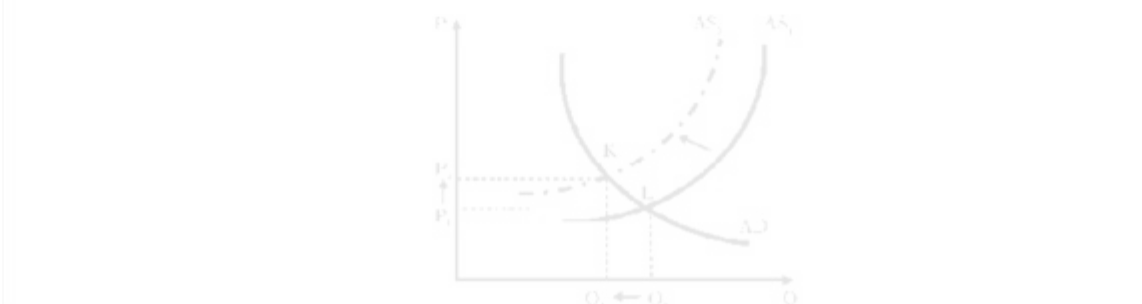

Рис. 2.3 – Інфляція пропозиції

Надлишкова грошова маса в економіці завжди породжує підвищений попит, викликаючи нерівновагу ринків у сфері сукупного попиту і сукупної пропозиції, реакцією на яке виступає зростання цін. [6]

Будь-яка сучасна система економіки інфляційна, і в ній діють фактори, зараховують і до інфляції попиту, і до інфляції витрат.

Велику роль у розвитку інфляційних процесів грають зовнішньоекономічні фактори. Вони проявляються тоді, коли країна активно використовує імпортні товари. Закономірний зростання світових цін на сировину та енергоносії завжди провокує наростання інфляції витрат. Імпортні ціни не тільки

«підштовхують» ціни національної продукції, але і підвищують витрати виробництва при використанні імпортних комплектуючих виробів, підвищуючи вартість готової продукції.

Важливим інфляційним чинником є і доларизація економіки, коли долар стає паралельної валютою, виконуючи функції грошей. Наявність у грошовому обороті більш твердої валюти витісняє з обігу національну і прискорює зниження її курсу.

Інфляція може викликатися адаптивними інфляційними очікуваннями, пов'язаними з політичною нестабільністю, діяльністю засобів масової інформації, втратою довіри до уряду. На тлі великих інфляційних очікувань і зростання курсу іноземної валюти населення воліє тримати свої заощадження не в національній валюті.

Інфляція призводить до відчутних наслідків у багатьох сферах суспільного життя, в тому числі у соціальній та економічній.

У соціальній сфері інфляція створює передумови для перерозподілу доходів між найманими працівниками та підприємця на користь останніх. Зростання товарних цін, як прояв інфляції безпосередньо сприяє збільшенню прибутку підприємців і зменшує реальні доходи працівників, службовців та інших верств населення, які змушені купувати товари за зростаючим цінам. Особливо негативно впливає інфляція на матеріальне становище людей

похилого віку, що не рідко живу за рахунок своїх заощаджень. У разі інфляції ці заощадження значно знецінюються або зникають зовсім.

Ще ширший діапазон негативних наслідків інфляції в економічній сфері. Особливо відчутно інфляція впливає на розвиток виробництва, торгівлю, кредитну і грошову систему, державні фінанси, валютну систему і на платіжний баланс країни.

Спочатку, зокрема на стадії повзучої інфляції остання забезпечує тимчасове стимулювання розвитку виробництва завдяки тому, що держава шляхом дефіцитного фінансування розширює свої замовлення підприємцям допомагає їм в оновленні основного капіталу, у створенні соціально - економічної інфраструктури. Одночасно виникає особлива економічна ситуація в якій, з одного боку, зростає попит на інфляційне фінансування, а з іншого боку – притупляється відчуття небезпеки надмірного насичення обороту грошовими коштами, в слідстві чого інфляція піднімається на вищу сходинку і перетворюється на гальмо економічного розвитку, якщо її своєчасно не зупинити. Скорочуючи платоспроможний попит населення, інфляція зумовлює звуження ринку збуту товарів народного споживання, що може викликати затухання темпів їх зростання чи навіть скорочення обсягів виробництва. Нерідко виникає затоварення на цих ринках при абсолютному скороченні особистого споживання.

Спад виробництва може зумовлюватися також впливом капіталів з виробничої сфери в торгівлю, де інфляційне зростання цін підсилюється спекуляцією, якаї сприяє прискоренню обороту капіталу та зростання прибутку. Інфляція негативно впливає на структуру споживчого попиту, що дезорганізує господарські зв'язки та виробництво, а також викликає перерозподіл багатства в суспільстві. [8]

В умовах інфляції економічним об'єктам не вигідно тримати свої активи в грошовій формі. Це негативно впливає на кредитні відносини і грошовий оборот. Власники грошових коштів не будуть вкладати їх у банки, якщо депозитний відсоток не компенсує інфляційних втрат.

У міру поглиблення інфляції, особливо на гіпервисокій стадії, виникає «голод» на грошові знаки, тому що дрібні купюри зовсім втратили свою вартість і перестають функціонувати. Тому виникає потреба у великих купюрах. Емісійний центр не встигає задовольняти цю потребу.

Таким чином, основними соціально – економічними наслідками інфляції є:

- перерозподіл доходів між групами населення, сферами виробництва, регіонами, господарюючими структурами, державою, фірмами, населенням; між дебіторами і кредиторами;
- знецінення грошових накопичень населення, господарюючих суб'єктів і коштів державного бюджету;
- інфляційний податок;
- нерівномірне зростання цін, що збільшує нерівність норм прибутків у різних галузях і посилює диспропорції відтворення;
- спотворення структури споживчого попиту через прагнення перетворити знецінені гроші в товари і валюту. Внаслідок цього прискорюється оборотність грошових коштів і збільшується інфляційний процес;
- закріплення стагнації, зниження економічної активності, зростання безробіття;
- скорочення інвестицій у народне господарство і підвищення їх ризику;
- знецінення амортизаційних фондів, що ускладнює відтворювальний процес;
- зростання спекулятивної гри на цінах, валюті, відсотках;
- активний розвиток тіньової економіки, в її «догляді» від оподаткування;
- зниження купівельної спроможності національної валюти і спотворенні її реального курсу стосовно інших валют;
- соціальне розшарування суспільства і в підсумку

загостренні соціальних протиріч.

Ідею регулювання інфляції першими висунули представники кейнсіанської школи. Їх ідея «контрольованої» інфляції сформувалась як складова частина кейнсіанської теорії державного регулювання економіки шляхом втручання в платоспроможний попит. Дж. М. Кейнс і його послідовники вважали, що різними економічними важелями, в тому числі збільшенням грошової маси в обороті, держава може стимулювати розширення попиту, реакцією на це буде зростання пропозиції, а отже, і виробництва товарів без підвищення цін. [9]

Кейнсіанська ідея регульованої інфляції широко використовувалася на практиці в 50 -60-ті роки в більшості країн ринкової економіки. На її основі виправдовувалися форсування державних витрат, зростання бюджетних дефіцитів, які стали хронічним явищем. Практикувався політика кредитної експансії, лібералізації доходів і цін. Проте вже на початку 70-х років у

більшості країн з ринковою економікою почалося швидке зростання цін, інфляція наблизилася до галопуючого рівня. На практиці політика контрольованої інфляції зазнала краху і спочатку 70-х років змінилася антиінфляційної політикою, до якої змушені були перейти уряди більшості країн. Нова ідея регулювання інфляції отримала назву інфляційної політики.

Дефляційна політика включає ряд методів обмеження платоспроможного попиту через фінансовий і кредитно-грошовий механізм. Щоб зменшити надходження зайвих грошей в обіг, скорочуються витрати державного бюджету, передусім на субсидії підприємствам, соціальні потреби, інфраструктуру, на потреби військово-промислового комплексу.

Важливим інструментом дефляційної політики є кредитна рестрикція та пряме лімітування (таргетування) випуску готівки в обіг. Підвищуючи дисконтну ставку центрального банку, регулюючи процентні ставки за пасивними і активними операціями комерційних банків, збільшуючи норму обов'язкових резервів та іншими методами, держава скорочує банківське кредитування економіки і цим стримує зростання грошової маси і

платоспроможного попиту, змінюючи дефляційні методи інфляційними.

Інший напрям антиінфляційної політики – політика доходів – передбачає державний контроль за заробітною платою і цінами. Такий контроль може зводиться до фіксації зарплати і цін на певному рівні («заморожування») або встановлення темпів їх зростання в певних межах.

Індексація (повна або часткова) – компенсація збитків у результаті знецінення грошей.

Серед комплексів заходів з оздоровлення та впорядкування грошового обороту особливе місце займають грошові реформи.

Розрізняють наступні види грошових реформ:

- ✓ девальвація;
- ✓ дефляція;
- ✓ ревальвація;
- ✓ нуліфікація;
- ✓ деномінація.

Девальвація (від лат. *de*– «пониження» і *valeo*– «маю значення») – зниження курсу валюти країни по відношенню до твердих валют, міжнародних рахункових одиниць, зменшення золотого вмісту грошової одиниці.

При відкритій девальвації уряд перетворює її на засіб зміцнення своєї валюти шляхом вилучення з обігу частини грошової маси або обміну знецінених грошей. При прихованій девальвації відбувається знецінення

паперових грошей, зниження їх золотого вмісту, але вилучення частини грошової маси з обігу не відбувається.

Дефляція (від лат. *deflatio* – «здування») – вилучення з обігу частини грошової маси з метою запобігання її зростання і придушення темпів інфляції.

Дефляція здійснюється в основному за допомогою збільшення

податків, запобігання росту заробітної плати, зниження витрат державного бюджету, шляхом кредитної рестрикції (скорочення обсягів кредитів), за рахунок збільшення продажу державних паперів. Готівкові гроші, що надійшли таким чином в оборотні каси Центробанку, далі в оборот не випускаються і осідають в його сховищах, після чого вони або знищуються, або зберігаються невизначений час до потреби.

Ревальвація (від лат. *valeo* – «маю значення, коштую») – 1) офіційне підвищення золотого вмісту національної валюти чи фактичне підвищення її валютного курсу стосовно до міжнародних валютних грошовим одиницям; є одним з методів стабілізації внутрішнього грошового обігу після подолання інфляції; 2) переоцінка касової готівки; означає уточнення вираженої в національній валюті загальної суми золотої валюти, що значаться на балансі центрального банку; 3) переоцінка балансу, зокрема його основного капіталу і резервів, з тим, щоб врахувати ефект знецінення грошей; дозволяє оцінити майно, що становить актив фірми.

Ревальвація, як правило, вигідна кредиторам, які отримують повернення боргів у валюті, що ревалюується, а також імпортерам, які купують дешевше іноземну валюту для оплати товарів, що закупаються. Експортери зазвичай несуть втрати, оскільки ціни на їхні товари виражені у валютах інших країн, підвищуються, що ускладнює продаж товарів, а при їх збереженні їх інвалютної ціни виручка в національній валюті знижується.

Деномінація (від лат. *denominatio* – «перейменування») – укрупнення грошової одиниці країни без зміни її найменування, що проводиться з метою полегшення грошового обігу та надання більшої повноцінності грошам. Завдяки деномінації вдається значно скоротити число грошових купюр і монет, що перебувають в обігу.

Нуліфікація (від лат. *nullificatio* – «знищення») – позбавлення юридичної сили, законності; стосовно до грошових знаків означає визнання їх недійсними. Різновид грошової реформи, при якій знецінюються грошові знаки анулюються, тобто оголошуються недійсними.

Проводиться такий захід при різкому падінні купівельної спроможності грошей внаслідок інфляції. При паперово-грошовому обігу вона здійснюється шляхом випуску нових грошових знаків і повного вилучення і знищення колишніх.

3. Основні концепції інфляції та її моделі

Інфляція є однією з найбільш гострих проблем сучасного економічного розвитку в певних країнах світу, яка негативно впливає на всі аспекти життя населення. Вона знецінює результати праці, знищує заощадження юридичних та фізичних осіб, гальмує довгострокові інвестиції та економічне зростання.

Висока інфляція руйнує грошову систему, провокує втечу національного капіталу за кордон, послаблює національну валюту, сприяє її переміщенню у внутрішньому обороті іноземної валюти, що підриває можливість фінансування державного бюджету.

Інфляція відома протягом кількох століть, в результаті негативних процесів в економіці. В економіці існують три основні концепції інфляції:

1) **Кейнсіанська концепція** або так звана концепція інфляції, викликана надлишковим попитом. Творець цієї концепції, Кейнс, аналізуючи доходи і витрати господарюючих суб'єктів, а також їх вплив на зростаючий попит прийшов до наступного висновку: «Підвищення попиту з боку держави і бізнесу призводить до зростання виробництва та зайнятості, але збільшення попиту з боку населення веде до інфляції». В цій теорії, згідно з Кейнсом, найбільш важливу роль відіграє грошовий («ефективний») попит, який і створює грошову масу [10,].

Кейнс вважав, що є тільки два типи інфляції:

а) *Напівінфляція* - інфляція, з точки зору безробіття і зростання грошової маси не є небезпечною, так як це не призведе до зростання цін, але тільки повертає безробітних у виробничому процесі.

б) *Справжня інфляція* - з'являється в умовах повної зайнятості та

ПРИЗВОДИТЬ до зростання цін.

Кейнс, звичайно, наполягав на тому, що грошова емісія веде до інфляції, але не вважав, що між ними існує жорсткий зв'язок. Він припустив, що між початком емісії та підвищенням цін існує певний часовий лаг, що дозволяє вжити необхідних заходів, щоб зупинити інфляцію.

Кейнс запропонував не скорочувати так звану «грошову» заробітну плату, а проводити гнучку грошово-кредитну політику, що призвело б до падіння реальної заробітної плати. Він запропонував вихід, але він не вважав, що емісію грошей можна повністю контролювати.

Зрештою, послідовники Кейнса залишили цю теорію і прийшли до висновку, що основна причина – інфляція витрат. Що привело їх до марксистів.

2) *Марксистська концепція.*

Марксистки згодні з концепцією кейнсіанства в тому, що емісія грошей може генерувати інфляцію, але вони вважали, що це можливо тільки при капіталізмі, і навіть тоді не завжди. Але при соціалізмі емісія грошей є нормальним інструментом фінансування економіки і тісного взаємозв'язку між цінами і емісією не існує. Як і Кейнс, Маркс так само вважав, що грошова маса не піддається контролю, але тільки з одним застереженням, на його думку, при створенні соціалізму гроші можна взяти під повний контроль, хоча це не є необхідним з точки зору твердих цін в державі. Точно так же, марксистки вважали, що в умовах розвиненої сильної держави не обов'язково металеве забезпечення національної валюти, досить, щоб стежити за кількістю грошей, що беруть участь в економіці [11].

Найбільш важливою деталлю в марксистській концепції була в тому, що відповідальність за зростання цін спирається на приватну монополію. У період класичного капіталізму інфляція перешкоджає конкуренції, але в період монополістичного капіталу в цей бар'єр зникає, і це призводило до інфляції.

3) *Монетаристська концепція.*

Творець цієї концепції є Мілтон Фрідман. Монетаристська концепція інфляції ґрунтується на кількісній теорії інфляції І. Фішера. Він вважав, що, коли ринок має певну суму грошей і товарів, вони постійно обмінюються, якщо збільшення пропозиції товарів і пропозиції грошей не змінюється, є дефляція, тобто більш низькі ціни, і навпаки збільшення маси грошей призводить до більш високих ціни, тобто до інфляції. Тому монетаристи, які були послідовниками Фішера стверджували, що емісія завжди призводить до інфляції, не дивлячись на те, що деякі економісти вважають в зворотному. Проте монетаристи вважали, що паперові гроші повинні бути забезпечені дорожчими металами. Представники цієї концепції вважали, що жорсткий контроль над грошовою масою є єдиним інструментом, здатним зупинити інфляцію.

Моделі інфляції представлені її видами, але вони мають різні інтерпретації:

1) Модель Фрідмана.

Ця модель заснована на реальному попиті на гроші залежно від очікуваної інфляції і реальних доходів. Очікування, як правило, близькі до фактичних показників інфляції, так як є граничними та раціональними. Фрідман вважав, що інфляція називається оптимальною інфляцією, де фактичний дохід, отриманий від випуску грошей є максимальним. Цей рівень інфляції залежить від економічного зростання, тобто чим вищі темпи зростання, тим нижчий рівень інфляції.

Відповідно до цієї теорії, збільшення рівня інфляції вище оптимального, випуск нових грошей в обігу призведе до прискорення інфляції та негативних темпів реального доходу. Випуск нових грошей в обіг допускається тільки за умови фактичного рівня інфляції нижче оптимального.

2) Модель-Бруно Фішера.

Модель описує залежність інфляції, дефіциту бюджету, а також способи фінансування бюджету. Ця модель заснована на визначенні залежності

питомого реального попиту від очікуваної інфляції. Відповідно до спрощеної версії цієї моделі фінансування дефіциту бюджету пов'язано з випуском нових грошей [6].

Більш складний варіант моделі фінансування дефіциту дозволено емісійним фінансуванням дефіциту бюджету або за рахунок запозичення. У цій моделі, на додаток до швидкості росту грошової маси з'являється стійке зростання ВВП. Це дозволяє аналізувати монетарну політику на найглибших рівнях.

3) Модель Сарджент-Уоллеса.

Ця модель заснована на раціональних очікуваннях економічних відносин. Згідно цієї теорії, інфляція залежить як від поточної, так і від майбутньої грошово-кредитної політики. Тобто, якщо проводиться стримуюча політика, то в цьому випадку інфляція може бути вища, ніж в разі її проведення менш жорсткої політики. Крім того, на думку цих економістів, поточна інфляція може бути вищою, ніж в періоди обмежувальної грошово-кредитної політики [6].

4) Модель гіперінфляції Кейгена.

Щодо цієї моделі, то вона являє собою математичну модель інфляції, яка описує спрощену форму динаміки інфляції в цих умовах, коли попит на гроші залежить від інфляційних очікувань. У відсутності економічного зростання модель Бруно -Фішера показує ситуацію гіперінфляції, коли всі дії в економіці вирішують інфляційні очікування. Якщо еластичність попиту на гроші мала і швидкість адаптації очікувань низькою, ця модель описує ситуацію, в якій інфляція дорівнює темпу зростання грошової маси. Якщо ж значення даних чинники високі, тої є неконтрольована гіперінфляція. Відповідно до цієї теорії, з метою зниження інфляції в цій ситуації слід взяти заходів щодо зниження інфляційних очікувань учасників ринку.

Загальні результати інфляції визначаються складними і різними напрямками соціально-економічних та політичних причин. Для деяких економічних суб'єктів інфляція може виявитися досить прибутковою

справою, а для інших вона є збитковою. Тому ті, для кого інфляція виявилася прибутковою, шукають об'єктивні причини інфляції, а ті, для кого інфляція викликала збитки, звинувачують перших у свідомому її розкручуванні.

4. Особливості інфляційних процесів в сучасних умовах та методи її регулювання в Україні.

Інфляція – одна з найбільш актуальних проблем сучасної України, її називають ворогом суспільства номер один. Вона тісно пов'язана з проблемою зайнятості, безробіття, матеріального і духовного добробуту населення. У світі немає країни, яка б так чи інакше не постраждала від інфляції. Інфляція є

«важкою хворобою» економіки з глибокими соціально-економічними наслідками. Її грізні симптоми зафіксовані протягом усього періоду незалежності.

Для того, щоб мати певні уявлення про інфляційні процеси в Україні, слід почати з причин, які сприяють її виникненню. До таких основних причин виникнення інфляції можна віднести: диспропорцію внутрішніх і світових цін; високу монополізацію економіки; тиск зовнішнього боргу на державний бюджет. Останнє спричиняє виникнення несприятливого інвестиційного клімату і дає поштовх спекулятивному бізнесу.

У 2016-2021 роках інфляція прискорила у порівнянні з попередніми роками через: значне скорочення державного регулювання; анексії Криму до Росії та збройної агресії проти України з боку Росії.

Закономірності розвитку інфляційного процесу в Україні показано на (рис. 4.1).

Рис. 4.1. Закономірності розвитку інфляції в Україні

Уряди країн, що діють в рамках однієї з інтелектуальних доктрин, часто шукають зниження рівня інфляції великою ціною, через припинення виробництва і бідності населення. Тому проблему інфляції слід розглядати в контексті макроекономічних взаємозв'язків і їх динаміки.

Основною закономірністю інфляційних процесів, які уже розпочалися, є загальне збільшення цін, тобто відбувається поступове падіння купівельної спроможності паперових грошових коштів. Таке збільшення цін проходить нерівномірно. За певних умов власники господарських структур, що виготовляють предмети споживання, перекладають збільшені у зв'язку з дорожчанням засобів виробництва витрати на ціну товарів першої необхідності, що змушує населення зменшувати власні потреби і економити. Так відбуваються і суттєві зміни у структурі споживчого попиту фізичних осіб.

Однак процес інфляції - це не тільки зростання цін в країні, але і падіння курсу національної валюти по відношенню до інших валют, оскільки курс грошової одиниці визначається паритетом купівельної спроможності. В Україні закономірністю та однією з причин посилення інфляції традиційно є доларизація економіки. Нині долар без перебільшення

став у вітчизняній економіці паралельною до гривні валютою і виконує функцію грошей (наприклад, під час купівлі нерухомості, автомобілів, предметів розкоші).

Саме на даний час, Україні характерною стала така закономірність інфляційного процесу, як страх і паніка населення щодо того, що національна грошова одиниця незабаром повністю втратить свою купівельну спроможність. Такі адаптивні інфляційні очікування пов'язані з фактом існування політичної нестабільності, з діяльністю засобів масової інформації, втратою довіри до уряду.

Зростання рівня інфляції в Україні постійно посилюється за умов: незбалансованості державних доходів та витрат; наявністю дефіциту бюджету; широким використанням внутрішніх запозичень з метою покриття бюджетного дефіциту, що призводить до збільшення грошової маси в обігу, а тому, стимулює підвищення цін; зростання маси кредитних ресурсів в обігу внаслідок розширення кредитної системи; випуск в обіг не повністю контрольованих державою платіжних засобів (наприклад, облігацій внутрішньої державної позики). [15].

Антиінфляційна політика є невід'ємною частиною соціально-економічної політики держави, і тому вона повинна відповідати останній. Методи антиінфляційної політики повинні бути змішані, тобто такими, що передбачають заходи монетарного та немонетарного характеру в залежності від виду і типу інфляції, особливостей її вираження в різних країнах світу. Найважливішою частиною антиінфляційної стратегії уряду є запобігання інфляційним очікуванням. Звичайні громадяни, всі підприємства повинні позбутися страху знецінення збережень і довіряти уряду та його політиці.

У наш час інфляція є одним з найнебезпечніших процесів, що негативно впливає на фінанси та грошову систему в цілому. Інфляція включає не тільки зниження купівельної спроможності грошей, а й підриває можливості господарського регулювання, зводить нанівець зусилля по проведенню структурних перетворень, відновлює порушені пропорції.

Інфляційний процес в Україні досить нестабільний і, згідно з умовам, що склалися, має відносно великий потенційний розвиток.

До негативних наслідків інфляційних процесів відносять: зниження реальних доходів населення, зниження рівня заощаджень населення, втрата інтересу виробників до створення високоякісних товарів, високий рівень інфляційних очікувань.

Виснажені міжнародні резерви, підвищений попит на іноземну валюту як наслідок панічних настроїв населення у зв'язку з невизначеністю результату перебігу воєнних дій на Донбасі, згорання торговельних зв'язків з Росією та падіння експортної виручки призвели до значного знецінення національної валюти. Ці обставини створили додатковий тиск на курс національної валюти через канал очікувань.

Для того, щоб подолати негативні наслідки інфляції, важливо забезпечити не її нульовий рівень, а спадну динаміку протягом перехідного періоду, дедалі більш низьку в міру реформування економіки, проведення структурних реформ, зростання продуктивності праці, підвищення ролі відсоткової ставки як інструменту монетарної політики.

Успіх антиінфляційних заходів в Україні залежить насамперед від національної злагоди. Важливо, щоб Верховна Рада не приймала рішень, пов'язаних з додатковими асигнуваннями, Кабінет міністрів припинив схвалювати нові дорогі проекти, профспілки утрималися від підвищення заробітної плати, підприємці взяли на себе зобов'язання не підвищувати ціни, а Національний банк дотримувався емісійного ліміту.

Що стосується перспектив подальшого подолання інфляції, можна врахувати думки економістів, які, узагальнюючи інформацію щодо інфляційних процесів, накопичених за довгий час у всіх країнах світу, прийшли до наступних висновків: неможливо повністю позбутися від інфляції в сучасних умовах, оскільки фактори, які не можуть бути усунені, викликані нею. Можна протидіяти інфляції тільки за допомогою реалізації державної політики, яка поєднує довгострокові і короткострокові цілі і

методи [13].

У той же час держава застосовує різні методи антиінфляційної політики, які мають короткостроковий характер і спрямовані на зниження "температури" інфляції. Вони включають:

- стимулювання товарної конкурентоспроможності економіки за допомогою державної підтримки, наприклад, шляхом введення пільгового оподаткування, або переходу від безоплатного задоволення певних потреб до виплати (навчання, медичне обслуговування, надання інформації);
- приватизація державної власності; часткова реалізація стратегічних запасів; масштабний імпорт споживчих товарів; грошова реформа конфіскаційного типу.

Поки ринок недостатньо розвинений, він не може впливати на зміни світових цін, а також внутрішніх цін в деяких основних галузях економіки. Держава повинна втрутитися в ці процеси, інакше станеться зростання інфляції [3].

В умовах, що склалися у вітчизняній економіці, управління інфляцією є ОСНОВНОЮ проблемою грошово-кредитної політики в цілому. Незважаючи на важливість скорочення державних витрат і поступового скорочення грошової емісії, необхідний широкий спектр проведення антиінфляційних заходів.

Антиінфляційні заходи регулювання в Україні полягають в

наступному:

- ❖ розробка та реалізація комплексних програм державного економічного розвитку, зокрема тих галузей і підприємств, які сприяють створенню конкурентоспроможного, високотехнологічного виробництва;
- ❖ проведення послідовної антимонопольної політики та створення широкої економічної інформаційної мережі для підприємств;
- ❖ зміцнення стимулів до накопичення виробництва, включаючи субсидії, які можуть сприяти процесу залучення коштів від підприємств та населення;
- ❖ зміна структури виробничих фондів з метою розширення

виробництва споживчих товарів, тобто створення умов для переведення капіталу з однієї до іншої галузі суспільного виробництва;

❖ сприяння кредитно-інвестиційній діяльності банків та обмеження покриття дефіциту коштів за рахунок банківського кредиту;

❖ вдосконалення податкової системи, особлива увага приділяється регулюючій ролі податків;

❖ підвищення ефективності грошово-кредитної політики, яка повинна забезпечити тісний зв'язок усіх елементів ринкового механізму товарно – грошових відносин.

Антиінфляційна політика та напрямки її реалізації в Україні

Основною формою боротьби з інфляцією є антиінфляційна політика.

Не можна недооцінювати важливість правильно розробленої та інтегрованої антиінфляційної політики країни. Адже інфляція властива в тому або іншому ступені всім країнам: розвиненим, тим, що розвиваються і, звичайно, країнам із перехідною економікою. Завдяки тому, що інфляція в негативному плані кардинально впливає на життя суспільства в цілому, вона посідає одне з перших місць серед найбільш гострих і актуальних проблем пов'язаних з економічним розвитком України.

Існують різноманітні підходи до визначення причин та механізмів інфляційного процесу. Взагалі можна виділити дві групи: економічні та неекономічні, ті які мають природний чи політичний характер. Проаналізувавши обидві концепції можна назвати основні причини виникнення інфляції притаманні більшості країн світу. Відсутність балансу між державними витратами та доходами, що спричиняє збільшення грошової маси і як наслідок – інфляції. Далі, поширення видачі кредитів та неблагонадійні інвестиції (військові витрати, утримання збиткових підприємств). Також імпорт інфляції, роль якого посилюється зі зростанням відкритості національних економік. Інфляційні очікування й ополігополізація економіки, тобто закриті ринки і відсутність конкуренції, а також інші неекономічні фактори: революції, війни, втрата довіри до уряду,

політична нестабільність та ін. [11]. Антиінфляційне регулювання економіки, що приймається урядом спрямовано на стримування інфляції, усунення причин її зростання та зменшення її негативних наслідків. Метою антиінфляційного регулювання є встановлення контролю за інфляцією і досягненні прийнятих для народного господарства темпів її зростання [12]. Для боротьби з інфляцією у міжнародній практиці можна виділити такі основні, класичні напрями антиінфляційної політики: дефляційна політика (регулювання попиту); політика доходів (регулювання витрат); адаптаційна політика [13].

Дефляційна політика використовує фінансовий і кредитно-грошовий механізми задля регулювання та обмеження платоспроможного попиту. Цю політику проводять за умов, коли переважним чинником інфляції є тиск зайвих грошей у каналах обігу. Ця політика здійснюється, в першу чергу, скороченням витрат державного бюджету, таким чином зменшується надходження зайвих коштів в обігу. Скороченням підлягають, передусім, субсидії підприємствам, виділення на соціальні потреби, інфраструктуру, на потреби військово-промислового комплексу. Щоб вилучити зайві кошти, що надійшли туди раніше, як правило посилюється податковий тиск на доходи. Незалежно від цього мобілізовані в бюджет через податки гроші можуть знову брати участь в обігу у вигляді державних витрат. Запобігти цьому можна реальним зменшенням бюджетних витрат, насамперед, невиробничого призначення. Також, іноді використовують позики, що випускає держава. Отже, за послідовного і суворого проведення політики дефляції, можна отримати бажаний антиінфляційний ефект, але її реалізація і підтримка пов'язана зі значними труднощами, адже досить часто ця політика викликає соціальне напруження в суспільстві, загрожує економічною кризою, загальним зменшенням зайнятості, банкрутством підприємств. Саме це й є причиною того, що урядам держав найчастіше доводиться виконувати деякі маневри у комбінації дефляційних та інфляційних методів. Інший напрям антиінфляційної політики, тобто

політика доходів, передбачає державне регулювання заробітної плати й цін. Цей контроль полягає, наприклад, у фіксації заробітної плати і цін на певному рівні, або встановленні темпів їх зростання в певних межах, нерідко саме в межах темпів приросту продуктивності праці. Ще одним антиінфляційним методом є її таргетування – одна з концепцій монетарної політики, що передбачає наявність трьох основних пунктів. По-перше, це законодавче закріплення цінової стабільності як пряма ціль монетарної політики в довгостроковій перспективі; по-друге, оприлюднення центральним банком кількісних цільових показників інфляції на певний часовий період та офіційне підкріплення обіцянки їх дотримувати; по-третє, оголошення планів органів влади щодо монетарної політики громадськості. З метою посилення ефективності антиінфляційної політики, вона має базуватись на об'єктивних економічно обґрунтованих системних прогнозах. Процес системного прогнозування зростання інфляції проводиться з використанням аналітичних трендів і оцінки ступеня впливу причини зумовлених монетарних, фінансових та інших макропоказників на індекс інфляції, а також з оцінкою впливу інфляції на динаміку реального валового внутрішнього продукту. Аналітичний тренд, який би достатньо точно описував зміну індексу інфляції відсутній, і це свідчить про відносну теоретичну неможливість короткострокового прогнозування індексу інфляції за допомогою аналітичних трендів. Макроекономічна політика ґрунтується на достовірному прогнозі інфляції. Хоча зробити його досить складно, принаймні в нашій країні. Ціновим викликам поточного року можна протистояти, потрібно посилити конкуренцію у банківській системі через полегшення доступу іноземних банків до системи відповідних послуг, стимулювати процентною політикою активізацію заощаджень громадян, сприяти додатковому поштовху у розвитку ринку цінних паперів, зокрема для населення. Реалізація заходів на виконання завдань, поставлених Кабінетом Міністрів України, вимагає функціонування державного контролю над цінами, особливо в умовах кризи економіки і виходу з цього становища.

Фінансовий механізм антиінфляційної політики спрямований на забезпечення збалансованості державних фінансів, на скорочення бюджетного дефіциту, що можна досягти за рахунок зростання доходів і скорочення державних видатків. Збільшення надходжень до бюджету може бути здійснено за рахунок підвищення податків, що дасть позитивний результат у короткостроковому періоді. Але в подальшому політика посилення податкового пресу приведе до приховування прибутків, підриву стимулів до праці та інвестування, викличе гальмування економічного розвитку і, як наслідок, скорочення надходжень до державного бюджету. Тому вважається більш доцільним розвивати податкову систему в напрямі зниження ставок оподаткування, що може стати дійовим інструментом антиінфляційної політики.

У країнах з перехідною економікою найактуальнішим є вирішення проблеми фінансування діючих і датування збиткових підприємств. Держава повинна надавати пряму бюджетну підтримку тільки окремим підприємствам, які відповідають пріоритетам її структурної політики і здатні у разі такої підтримки досягти ефективного господарювання. При цьому потрібно спрямовувати грошові ін'єкції безпосередньо на виробництво, а не на сплату нагромаджених раніше боргів[15].

Обмеження грошової маси й досягнення фінансової стабілізації є головними, але не єдиними напрямками приборкання інфляції попиту. Відомо, що кількість грошей в обігу може бути великою або малою тільки відносно кількості товарів, тобто їх величина залежить від товарного забезпечення грошової маси. Звідси збільшення обсягів виробництва при незмінному абсолютному розмірі грошової маси веде до її відносного зменшення і, відповідно, до спаду темпів інфляції. Тому одним з напрямів дефляційної політики є збільшення виробництва, передусім у галузях, які випускають споживчі товари й надають послуги населенню. З цією метою використовуються заходи структурно-інвестиційної політики, які передбачають: обмеження монополізму і розвиток конкуренції, залучення

іноземних інвестицій; проведення раціонального протекціонізму по відношенню до національного виробника; недопущення відпливу вітчизняних капіталів за кордон; формування ринку позичкового капіталу тощо.

Класичним напрямом антиінфляційної політики є також політика доходів, сутність якої полягає у прямому обмеженні зростання цін і заробітної плати, а також використання економічних стимулів або санкцій з метою утримання їх зростання в певних межах. Політика доходів справляє подвійний вплив на інфляцію. Обмежуючи розміри підвищення цін і заробітної плати, політика доходів зменшує зростання витрат на виробництво товарів, у ціни яких включаються такі величини. Це перешкоджає саморозвитку інфляційних процесів і стримує їх інтенсивність. Водночас стримування зростання цін на товари і заробітної плати визначає динаміку доходів населення, що сприяє обмеженню

платоспроможного попиту. Тому політика доходів часто використовується в поєднанні з напрямками дефляційної політики [10].

У практиці розвинених країн використовуються різні варіанти політики доходів, екстремальним з яких є прямий контроль за рівнем цін і заробітної плати шляхом їх «заморожування». Досвід використання цього методу в деяких європейських країнах виявляє його незначну ефективність. Так, фіксація цін викликає дефіцит товарів і веде до виникнення прихованих форм інфляції, а подальше скасування обмежень на їх підвищення обумовлює прискорення зростання цін. Крім того, при проведенні політики доходів легше контролювати не ціни, а заробітну плату, оскільки в цьому зацікавлені керівники підприємств. Тому, як правило, більш успішними заходами політики доходів є зниження темпів зростання заробітної плати, а не регулювання цін. Адміністративне стримування цін як інструменту антиінфляційної політики може застосовуватися в умовах перехідного періоду, але тільки як тимчасовий елемент для подолання спекулятивних і стихійних процесів. У довгостроковому часовому інтервалі такий напрям

антиінфляційної політики неефективний, оскільки прямий державний **КОНТРОЛЬ** над цінами блокує ринковий механізм, порушує систему зв'язків між виробниками і споживачами, стримує процеси подолання диспропорцій, що в кінцевому підсумку створює умови для подальшого зростання цін. Тому в сучасних умовах перевага віддається більш ефективним формам контролю: обмеженню рівня цін тільки в певних розмірах; укладанню угод про цінову політику з галузями; встановленню темпів підвищення заробітної плати при укладанні колективних угод; обмеженню зарплати за допомогою податків. Останній шлях передбачає введення диференційованих ставок податку на прибуток залежно від темпів зростання цін на вироблену залежно від темпів зростання **цін на вироблену продукцію і заробітної плати.**

Для проведення політики доходів держава може створювати спеціальні **тимчасові органи** або використовувати **традиційні структури**, наприклад **Міністерство фінансів України**. Вважається, що найбільшу результативність політика доходів приносить тоді, коли в регулюючих органах беруть участь **представники трьох зацікавлених сторін: держави, підприємств і профспілок.**

Серед заходів антиінфляційної політики певне місце посідають методи **не** стільки боротьби з інфляцією, скільки пристосування до неї. До них, **зокрема, належить адаптаційна політика, яка реалізується в першу чергу за рахунок індексації доходів.** Спричинене інфляцією підвищення цін **неминуче** веде до зниження доходів населення, особливо тих його верств, які не можуть захиститися від знецінення грошей. У зв'язку з цим виникає необхідність захисту інтересів населення через повну або часткову індексацію доходів шляхом підвищення заробітної плати працівників бюджетних установ, пенсій, грошових виплат і вкладів населення з урахуванням зростання цін. Така індексація може бути проведена як одноразово — при окремому підвищенні регульованих і фіксованих цін на споживчі товари й послуги, так і періодично — при безперервному їх зростанні. Періодичність індексації грошових доходів населення залежить від інфляційного порогу, який у розвинених країнах визначається урядом за

погодженням з профспілками. Така індексація не усуває інфляцію, а тільки пом'якшує її негативний вплив, але вона сама може перетворитися у потужний інфляційний фактор, якщо здійснюється в умовах бюджетного дефіциту, який фінансується за рахунок грошової емісії.

Адаптаційна політика спрямована також на гасіння інфляційних очікувань, тобто на подолання страху суб'єктів економічної системи щодо безперервного подорожчання товарів і знецінення заощаджень. Стикаючись із постійним зростанням цін і намагаючись хоча б зберегти свій життєвий рівень, населення зменшує свої заощадження і збільшує поточний попит. Підвищення останнього викликає чергове зростання цін, яке посилює адаптивні інфляційні очікування. Таким чином утворюється надзвичайно небезпечний для економіки перманентний механізм інфляції, що важко зупинити.

У таких умовах населення чекає від держави не стільки компенсації знецінених доходів, скільки приборкання самої інфляції. Світовий досвід доводить, що проблема гасіння адаптаційних очікувань скоріше долається в умовах постійного розвитку і зміцнення механізму ринкової системи та довіри населення країни до уряду, який веде непохитну боротьбу з інфляцією.

Отже, проведення антиінфляційної політики залежить від співвідношення багатьох економічних процесів і ступеня їхньої активності. Тому найбільша ефективність її застосування може бути досягнута лише за умов комплексного використання розглянутих вище шляхів боротьби з інфляцією.

В Україні ще немає значного досвіду боротьби з інфляцією і тому в розробці своєї антиінфляційної політики в нашій державі було використано теоретичні й практичні розробки західної економічної науки в цій сфері. Це дозволило нашій країні, хоч і з багатьма серйозними помилками, приборкати, врешті - решт, інфляцію і подолати найбільш негативні її соціально - економічні наслідки.

Важливим напрямком здійснення антиінфляційної політики мають стати операції центрального банку на ринку цінних паперів. Активний продаж цінних паперів і реанімація цього ринку в Україні - необхідна передумова зменшення інфляційних наслідків від збільшення заробітної плати, пенсій, стипендій тощо. Нині цей ринок в Україні малоефективний і слабкий. Посилення його роботи стає неодмінною умовою як розвитку економіки в цілому, так і вдосконалення системи антиінфляційних заходів держави [16].

Суттєве місце в Україні щодо стримування інфляційних процесів має зайняти і організація державного управління. Як відомо, на сьогодні маємо великий і обтяжливий для країни управлінський апарат. І якщо його скорочення в більш - менш помітних масштабах на даному етапі мало реальне, то треба хоч би підвищити ефективність використання коштів, які виділяються на цей апарат з державного бюджету. Великий резерв ще є і в царині функціонування всієї бюджетної сфери, де проблема не тільки в оптимізації витрат бюджетних коштів, але й в удосконаленні її організаційної структури.

Висновки

Аналіз генезису та сучасних концепцій сутності та природи інфляції свідчать про те, що багато питань залишаються дискусійними та потребують подальшого вивчення та обговорення в наукових колах. Кожна

національна економіка має свої особливості прояву інфляційних процесів, які необхідно вивчати в масштабах світової економіки, національних економік, у розрізі певної економічної ситуації. Складність, постійна мінливість інфляційних процесів, вплив на них великої кількості чинників обумовлюють багатоваріантність визначень інфляції, які властиві різним економічним школам.

Хоча інфляція і зароджується в сфері грошового обігу та тісно з ним пов'язана, сучасні особливості її прояву та розвитку виводять дане поняття за межі суто грошового явища.

Показники рівня інфляції використовуються у вирішенні багатьох питань державної політики, аналізу та прогнозу цін й процесів ціноутворення, перегляду розміру грошових доходів населення, вирішення спорів, перетворення показників національних рахунків і діяльності суб'єктів господарювання в постійні ціни, дає можливість для міжнародних порівнянь. Однак аналіз нормативної бази для оцінки інфляції не дозволив визначити єдиний законодавчо встановлений показник інфляції, який обумовлений багатограним характером інфляційних процесів.

Розуміння інфляції як підвищення загального рівня цін за певний період часу дозволяє нам розробити систему показників для кількісного відображення її рівня. Такими показниками є система загальних індексів цін, які є індикаторами їх зміни.

Система індексів цін включає цілу низку різноманітних загальних індексів. Кожний індекс із згаданої системи має свої переваги та недоліки, які необхідно враховувати при кількісному вимірюванні рівня інфляції. Вітчизняна та світова практика державного управління для даної мети

використовує в основному індекс споживчих цін (ІСЦ) та дефлятор індексу ВВП.

Розрахунок інших індексів цін доповнює аналіз інфляційних процесів та відображає різні аспекти їх прояву. Залежно від мети дослідження завжди можна підібрати той індекс, який найбільш точно відповідає поставленому завданню.

Залежно від мети дослідження ви завжди можете вибрати індекс, який найбільш точно відповідає завданню.

Глибокий та змістовний аналіз причин та особливостей прояву інфляційних процесів дозволяє вдосконалювати систему кількісного відображення її рівня.

Отже, інфляція - це процес знецінення грошової одиниці і зростання споживчих цін. Аналіз інфляції за останні 10 років показав, що за цей час спостерігалися різні темпи інфляції, які негативно вплинули на економіку.

Інфляція супроводжується перерозподілом доходів між підприємствами і домашніми господарствами за рахунок останніх на користь підприємств. Було також доведено, що підвищення інфляції не призведе до відновлення економіки. Крім того, процес інфляції в Україні призведе до більшого зuboжіння населення, зниження купівельної спроможності, що знизить попит і тільки прискорить зниження економіки, оскільки почнеться тенденція до скорочення виробництва.

Основні шляхи виходу з кризи є:

- скорочення безробіття до рівня природного безробіття;
- зниження процентних ставок для збільшення доступності позикових коштів для підприємств і домашніх господарств;
- проведення приватизації державних підприємств об'єднаних територіальних громад не для отримання прибутку, а для підвищення ефективності цих підприємств та отримання прибутку від їх ефективної діяльності.

Підводячи підсумки можна сказати, що інфляція досить небезпечне явище в економіці країни. Вона охоплює весь світ і для боротьби з нею країни витрачають величезні кошти, адже якщо інфляцію не стримувати вона здатна знищити всю економіку.

Список використаних джерел

1. Ареф'єва О. В. Особливості дії інфляції та її вплив на економіку України О. В. Ареф'єва, С. Т. Пілецька, І. М. Мягих *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 2. С. 95–101.
2. Береславська О. І. Валютно–курсова політика в умовах інфляційного таргетування в Україні О. І. Береславська *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2017. № 2. С. 24–36
3. Віблій П. І. Перехід до інфляційного таргетування в Україні П. І. Віблій, Х. В. Горбова, Б. А. Федак *Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково–технічних праць*. Львів: РВВ НЛТУ України. 2014. № 24. С. 193–198.
4. Гагауліна Е. І. Особливості інфляційних процесів в Україні та наслідки впровадження інфляційного таргетування Е. І. Гагауліна *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 638–642.
5. Івашина О. Ф. Інфляційні процеси в економіці сучасної України О. Ф. Івашина, С. Ю. Івашина *Економічний простір*. 2018. № 131. С. 76–84.
6. Комар Т. В. Еволюція поглядів на сутність та природу походження інфляції Т. В. Комар *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2013. Т. 18, Вип. 3(2). С. 42–45.
7. Кифяк В. І. Інфляція як визначальний фактор впливу на добробут населення України В. І. Кифяк, А. М. Бабчук, К. І. Рудько *Економіка та держава*. 2018. № 1. С. 86–90.
8. Рощина Н. В. Особливості інфляційних процесів в Україні Н. В. Рощина, В. Е. Мельничук, В. І. Нестеренко *Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"* 2017. № 14. С. 61–67.

9. Николишин Ю.І. Аналіз інфляційних процесів у незалежній Україні / Ю.І. Николишин, О.В. Кашперська // Інноваційна економіка. 2013. № 8. С. 284-289.
10. Савлук М. І. Гроші та кредит: підручник / за наук. ред. М. І. Савлука. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2011. – 589 с.
11. Сменковський А. Інфляція та економічне зростання: статистичний вимір / А. Сменковський // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 5–6. – С. 45
12. Бицюра Ю. Аналіз інфляції в Україні / Ю. Бицюра // Географія та основи економіки в школі. – 2005. – № 1. – С. 10–13
13. Марцин В. С. Деякі підходи до регулювання інфляційних процесів на сучасному етапі розвитку економіки / В. С. Марцин // Економіка розвитку № 1(65). – 2014. – С. 44
14. Савлук М. І. Гроші та кредит: підручник / за наук. ред. М. І. Савлука. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2011. – 589 с.
15. Гронтковська Г.Е., Косік А.Ф., Макроекономіка Навч. посібник / Г.Е. Гронтковська, А.Ф. Косік. – К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 672 с.
16. Марцин В. С. Деякі підходи до регулювання інфляційних процесів на сучасному етапі розвитку економіки / В. С. Марцин // Економіка розвитку № 1(65). – 2014. – С. 42–4

Схожість

Джерела з Інтернету

1000

1	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/32215/1/%d0%9a%d1%83%d1%80%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b0	294 джерела	13.1%
2	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/2381/1/%d0%9a%d1%80%d0%b0%d0%b9%d0%bd%d0%b8%d0%ba%2	265 джерел	7.35%
3	https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/6241/3/%d0%ba%d0%be%d0%bd%d1%81%d0%bf%d0%b5%d0%b	132 джерела	5.61%
4	https://ir.library.knu.ua/server/api/core/bitstreams/cb042d49-d082-419e-bfb6-ff7803caee4b/content		2.52%
5	https://vdocuments.net/doc-web-view-ff.html	28 джерел	2.44%
6	https://econ.bobrodobro.ru/45782	89 джерел	1.91%
7	http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/2410/1/%D0%BA.%D1%80.%20%D0%84%D0%B2%D1%81%D0%B5%D1%8	2 джерела	1.56%
8	http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/2375/1/%D0%9F%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D0%BE%D0%B4%20%D0%9	2 джерела	1.51%
9	http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/21615/1/%D0%91%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0	2 джерела	1.49%
10	https://refy.ru/107/336086-grosh-2.html	24 джерела	1.48%
11	https://econ.bobrodobro.ru/112831	2 джерела	1.46%
12	http://zavantag.com/docs/427/index-2030756-11.html	5 джерел	1.42%
13	http://samzan.ru/228642	5 джерел	1.37%
14	http://banking.uabs.sumdu.edu.ua/images/department/banking/discip/gik/oa/tema6oa17.pdf	10 джерел	1.37%
15	https://docplayer.net/64781489-Zakonomirnosti-rozvitku-inflyaciyi-v-ukrayini-v-umovah-ciklichnosti-regularities-of-inflation-de...		0.96%
16	http://global-national.in.ua/archive/5-2015/167.pdf		0.96%
17	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5091/1/%d0%a2%d0%b5%d0%be%d1%80%d0%b5%d1%82%d0%b8%...		0.93%
18	https://studopedia.su/12_20088_sutnist-vidi-i-prichini-inflyatsii.html	2 джерела	0.83%
19	https://vdocuments.mx/download/-knuteeduua	8 джерел	0.83%
20	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=486056	2 джерела	0.8%

21	https://docplayer.net/72363624-Inflyaciya-ta-yiyi-vpliv-na-ekonomiku-ukrayini.html	4 джерела	0.77%
22	http://vtei.com.ua/images/VN/20_04_39.pdf	3 джерела	0.77%
23	https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/619/402	3 джерела	0.76%
24	http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1564/3/%d0%b4%d1%83%d0%b1%d0%bb%d0%b5%d1%82KURS_GROS	3 джерела	0.75%
25	https://infopedia.su/8xb648.html		0.69%
26	http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Finansiv_ekon._bezpeki_bank._spravi_ta_strakh._biz/Doc/Zbirni...		0.67%
27	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/25784/1/%d0%93%d1%80%d0%be%d1%88%d1%96%20%d1%82%d0%b	29 джерел	0.67%
28	http://5fan.ru/wievjob.php?id=89816		0.67%
29	https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Finansiv_ekon._bezpeki_bank._spravi_ta_strakh._biz/Doc/Zbirni...		0.65%
30	http://ven.chdtu.edu.ua/article/download/220468/222891		0.64%
31	https://naurok.com.ua/konspekt-lekciy-z-disciplini-groshi-i-kredit-zmistovniy-modul-1-120047.html	16 джерел	0.64%
32	http://referat-ok.com.ua/ekonomichna-teoriya/inflyaciya-prichini-viniknennya-i-metodi-regulyuvannya	8 джерел	0.59%
33	https://econ.bobrodobro.ru/53793		0.58%
34	http://dspace.khntusg.com.ua/bitstream/123456789/15260/1/52.pdf	2 джерела	0.49%
35	https://ua-referat.com/uploaded/sutniste-inflyaciyi-ta-yiyi-prichini/index2.html	2 джерела	0.47%
36	https://www.stud24.ru/economic/sutnst-nflyac-prichini-viniknennya-nflyac/482788-1855015-page1.html		0.43%
37	https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/conferences/issue/download/2015-11-17/162	9 джерел	0.42%
38	https://knowledge.allbest.ru/economy/3c0b65625b3ad68a5c53b89521206c27_0.html		0.39%
39	http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/12049/1/Korenyuk.pdf	2 джерела	0.37%
40	http://vkinst.ru/referaty/po-temam/kursovo-roboti		0.37%
41	https://ekonacup.webnode.com.ua/_files/200000642-760f1770b5/%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%...		0.36%
42	http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/24389/3/Matsuk%20monograf.pdf		0.34%

43	https://studres.ru/product/nflyats-yn-protsezi-ta-kh-sots-alno-ekonom-chn-nasl-dki-v-ukra-n	2 джерела	0.33%
44	https://docplayer.net/78405306-25-rokiv-rozvitku-ekonomiki-uroki-minulogo-vikliki-maybutnogo.html	3 джерела	0.33%
45	https://nadoest.com/vstup-rozdil-1-teoretichni-aspekti-viniknennya-i-formuvannya-s	15 джерел	0.32%
46	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/21204/1/%d0%9d%d0%be%d0%b2%d0%b0%20%d0%95%d0%ba%d0%be%d...		0.32%
47	https://ua-referat.com/uploaded/referat-inflyaciya-ta-groshovi-reformi/index1.html	3 джерела	0.29%
48	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=907154	2 джерела	0.29%
49	http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7750/dr_2010.pdf?isAllowed=y&sequence=1	5 джерел	0.16%
50	https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/641048/mod_folder/content/0/%D0%93%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%...		0.13%